

015/8 GVETAÅI

FYLKE: Buskerud
Kommune: Nore og Uvdal
Nedbørfelt: 13 km²
Toppunkt: 1340 moh.
Utløpspunkt: ca 605 moh.
Marin grense: -
Kraftpotensial: 13 GWh
SP-kategori: II
Økonomiklasse: 4
Naturgeogr. region: 35c

Vassdraget ligger på fjellplatået mellom Uvdal og Pålsbufjorden med utløp i Uvdalsåi. Området er preget av innlandsklima med normal årsnedbør i størrelsesorden 600 mm. Gvetaåi må karakteriseres som et høyfjellsvassdrag hvor mer enn 90% av nedbørfeltet ligger over 1200 moh. Vassdraget er relativt rikt på innsjøer, med Prestdalsvatnet som det største. Vannet er grunt med et areal på noe i underkant av 1 km². Gvetaåi har sitt utspring i dette. Fra utløp renner elva sørover gjennom et system av mindre vann som ligger på høyfjellsplatået ca 1200 moh. Over en strekning på 1,5 km faller elva deretter 600 m fra platået ned til utløp i Uvdalsåi, ca 20 km nord for Rødberg. Fjellbunuten er høyeste topp i nedbørfeltet med beliggenhet på vannskillet i øst. Berggrunnen består av gneis.

Dalsiden ned mot Uvdalsåi er kledd med blåbærgranskog som i øvre deler erstattes av fjellbjørkeskog. På vidda dominerer snøleier og fattig heivegetasjon. Myrer finnes i den nordvestre delen av feltet, og da hovedsakelig fattigmyrer.

Med unntak av ei hytte ved foten av Fjellbunuten og ved Gvetavatn samt Riksvei 8 som krysser elva før utløp, er nedbørfeltet uten teknisk inngrep.

Naturfaglige verdier

Det vises til beskrivelsen av Gvetaåi. Begge vassdrag har et lite areal og må sees i sammenheng.

Geofag

Gvetaåi ligger sentralt i et område med gneiser av ulik sammensetning og opprinnelse. Løsmassedekket er sparsomt i de høyereliggende deler hvor innholdet av stein og blokker er stort. Langs dalbunnen finnes elveavsetninger og sør for Prestdalsvatnet finnes en velformet esker som snor seg gjennom morenelandskapet i over en kilometers lengde.

*Liten verneverdi **

Botanikk

Området domineres av fattige vegetasjonstyper, både av barskog-, fjellbjørkeskog- og myrtyper. Vassdraget har stor utstrekning langs høydegradienten og det er stor variasjon i vegetasjonstyper. Artsantallet er moderat, og mangfoldet er totalt vurdert til middels. Vassdraget viser høy regional representativitet og har verdi som typevassdrag. Mangfoldet er vurdert til middels. Det uberørte preget gjør vassdraget velegnet for forskning og undervisning, noe som også gjør vassdraget egnet som referansevassdrag.

*Stor verneverdi ****

Landfauna

Nedbørfeltet synes å ha en fuglefauna som er typisk for vassdrag i de lavereliggende fjellområdene i regionen. Biotoputvalget er middels stort, og artsutvalget middels bra, noe lavere enn i nabovassdraget Rolv. De ulike gruppene er ganske jevnt representert, men lom er ikke registrert. Av

spesielle arter hekker svartand, myrsnipe og svømmesnipe. Deler av Gvetavatn og et område med tjern nord for dette synes å skille seg ut som et godt fugleområde, men også ved Prestdalsvatn er mange av artene påvist.

Kunnskapen om pattedyrarter er liten, men det er stadfestet at området har et viktig potensial som vinterbeite for villrein.

*Stor verneverdi ****

Vannfauna

Tatt i betraktning av nedbørfeltets størrelse er det rikt på små vann og tjern. pH er lav og i kritiske perioder er den sannsynligvis nær grensen for hva ørret kan akseptere. Gvetaåi er et reint ørretvassdrag noe som er vanlig i regionen. Bestand og kvalitet på fisken varierer. Vannkjemisk og faunistisk er det sparsomt med opplysninger fra nedbørfeltet og tilliggende områder.

*Stor verneverdi ****

Kulturminneverdier

Gårdsbruk på Gveta har verdifulle gamle bygningsmiljøer med helhetlig preg. Ved elva ligger det demning og sagrester etter sagdrift siden 1897. Det har vært flerseterbruk i området. I lia ovenfor Gveta ligger heimestøler med ruiner av stølshus. På langstølen Fjellbu er det stående hus. Utmarksbruken kan ha tradisjon langt tilbake i tid.

Kulturminnene har opplevelsesverdier og kunnskapsverdier i lokal sammenheng, særlig gjelder dette gårdsmiljøene på Gveta.

*Middels verneverdi ***

Landbruksinteresser

Jordbrukseiendommene har gjennomsnittlig 40-50 da dyrket mark. Forproduksjon og husdyrhold er eneste driftsform. Fjellbeiter og beiter i dalsidene er viktige. Det er et utstrakt sauehold i kommunen med behov for gode beitearealer.

*Middels verdi ***

Kraftressurser

9,4 km² av Gvetaåis felt kan overføres til Rolv for så å utnytte fallet på ca 540 m mellom Vasstølvatn og Uvdalselva. Med regulering av Vasstølvatn 4 m (+/-2 m) og Gvetavatna 4 m, gir prosjektet 26 GWh midlere årsproduksjon relativt dyr kraft inkl. 4 GWh økning i nedenforliggende verk.